

Utrechtse Buitenplaatsbiotoop

Inleiding

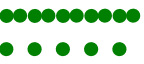
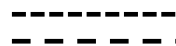

De provincie Utrecht kan bogen op een geweldige rijkdom aan buitenplaatsen, waarvoor de provincie zich de afgelopen en komende jaren specifiek inzet. Er waren reeds negen buitenplaatszones aangewezen waarin buitenplaatsen een prominente bijdrage leveren aan de ruimtelijke samenhang en kwaliteit. Een tiende en elfde buitenplaatszone worden momenteel toegevoegd: de Maarsbergse Flank (Maarn-Maarsbergen) en Prattenburg-Remmerstein. Als één van de instrumenten om deze kwaliteiten te behouden en te versterken wordt voor elke zone een Buitenplaatsbiotoop opgesteld, zoals beoogd in de Uitvoeringsagenda Historische Buitenplaatsen provincie Utrecht 2012-2015. Dit is een geografisch databestand (GIS) waarin de cultuurhistorische structuurdragers van buitenplaatsen in kaart zijn gebracht, dat bedoeld is als kennis- en informatiebron bij het opstellen van ruimtelijke plannen. Het laat zien dat een buitenplaats meer is dan een hoofdhuis aan de weg, zodat ook de omgeving en invloedssfeer van een buitenplaats in beeld zijn wanneer er plannen mochten worden ontwikkeld.

Deze buitenplaatsbiotoop is door SB4 Bureau voor Historische Tuinen, Parken en Landschappen uitgewerkt voor de buitenplaatszone Maarsbergse Flank.

Zie voor meer informatie: <http://www.provincie-utrecht.nl/buitenplaatsbiotoop>

Legenda van de kaart

Op de kaart zijn verschillende legenda-eenheden ingetekend. Hieronder een overzicht met een korte toelichting.

Legenda-eenheid	Beschrijving
Hoofdhuis (bestaand/verdwenen) 	Dit betreft het huidige hoofdgebouw op de buitenplaats, dat het letterlijke of figuurlijke centrum vormt van de buitenplaatsaanleg. Hierin zijn in principe niet opgenomen: (appartementen)complexen, villa's, (voormalige) kasteelterreinen en stadsparken. Wel zijn de in stedelijk gebied ingebouwde voormalige buitenplaatsen opgenomen, eventueel met verdwenen park. Verdwenen hoofdgebouwen zijn zoveel mogelijk aangegeven op de oorspronkelijke locatie, met ongeveer hun oriëntatie en omvang. Verdwenen hoofdgebouwen zijn alleen opgenomen indien er ook parkdelen resteren; indien er niets meer ruimtelijk of fysiek aanwezig is, is in beginsel de buitenplaats niet in dit bestand meegenomen.
Bijgebouw (rijksbeschermd/overig/verdwenen) 	Dit betreft bijgebouwen in functionele en/of compositorische samenhang met de buitenplaats van een significante omvang en/of betekenis. De focus ligt op structuurbepalende bijgebouwen. Binnen een beschermd complex zijn in ieder geval alle beschermde bijgebouwen opgenomen. Verdwenen bijgebouwen zijn alleen ingetekend indien relevant, bijvoorbeeld wanneer een belangrijke symmetrie is doorbroken. Kleine tuinornamenten als vazen of kassen zijn niet meegenomen. Alle gelieerde gebouwen die geen (oorspronkelijk) hoofdhuis zijn, vallen onder de categorie 'bijgebouw', bijvoorbeeld ook boerderijen en woonhuizen (dienstwoningen, rentmeesterswoningen, etc).
Laan (bestaand/verdwenen) 	Ingetekend zijn de structuur- en samenhangbepalende lanen: met één of meer rijen aan beide zijden beplant pad (of beplante weg), als onderdeel van een parkcompositie of verbinding vanuit de buitenplaats.
Zichtlijn (bestaand/verdwenen) 	Dit betreft een duidelijk vormgegeven of ingekaderd (door)zicht, via een bewust gecreëerde opening die zowel in de zomer als in de winter aanwezig is, vanaf een duidelijk beginpunt (het huis of een specifieke plek in de aanleg); en soms met duidelijk eindpunt (bijvoorbeeld een kerktoren of bijgebouw). Het betreft niet de uitzichten, panorama's of doorzichten die voortkomen uit het vrije zicht als gevolg van de openheid, dat moet worden gezien als een landschappelijke eigenschap van een gebied. De focus ligt op structuurbepalende zichtlijnen. Verdwenen zichtlijnen zijn opgenomen indien deze zijn dichtgegroeid of verstoord, maar wanneer onderdelen (bijvoorbeeld de laan of enkel het start- of eindpunt) nog wel aanwezig zijn.
Zichtveld 	Zichtvelden betreffen het panorama vanaf het hoofdhuis, bijvoorbeeld over een zichtweide of een overplaats; dus niet vanaf een bijgebouw of boerderij. Een zichtveld verbindt het huis met de 'buitenwereld'; het gaat niet om open ruimtes of parkweides binnen het (landschappelijke) park. Een rechte markering duidt op een fysieke beëindiging (bijvoorbeeld op een weg); een doorgaand zichtveld is door middel van een gebogen lijn aangegeven. Zichtvelden zijn niet opgenomen indien het huis ontbreekt. Verdwenen zichtvelden zijn niet aangegeven.
Zichtpunt (bestaand/verdwenen) 	Dit betreft een eind- of focuspunt van een zichtlijn, waarop een zicht bewust geconcentreerd is. Veelal is dit punt een verbijzondering in de aanleg (bijvoorbeeld een bijgebouw) of een markant punt daarbuiten, zoals een kerktoren. Verdwenen of niet topografisch te duiden zichtpunten zijn – indien relevant – aangegeven met een ster.

Water (bestaand/verdwenen) 	Dit betreft de waterpartijen en –elementen die bepalend zijn voor de aanleg van de buitenplaats en de benodigde verbindingen (bijvoorbeeld sprengen en vaarten). Verdwenen water is enkel opgenomen als het om een voor de compositie of continuïteit van het systeem relevant water gaat.
Moestuin (bestaand/verdwenen) 	Dit betreft een duidelijk omgrensde ruimte, bestemd voor het kweken van producten, en is veelal bepalend geweest of geworden voor de structuur van de aanleg en de positie van bijgebouwen. Verdwenen moestuinen zijn opgenomen indien deze thans nog herkenbaar zijn aan de parkstructuur of door een nieuwe invulling.
begrenzing Complex Historische Buitenplaats 	Voor de begrenzingen van de Complex Historische Buitenplaatsen is de RCE verantwoordelijk, waarbij de aangeleverde gegevens één op één zijn overgenomen als de omgrenzing van de beschermde Rijksmonumenten en zijn doorvertaald in de categorie 'bestaand park'.
Park (bestaand/verdwenen) 	Dit betreft het park (of de siertuin) als gecomponeerde aanleg, in relatie tot de aangename verpozing op een buitenplaats en voorzien van decoratieve bouwkundige en groene elementen. Er is veelal sprake van een hoge mate van verfijning en het ligt meestal direct rondom een (verdwenen) hoofdhuis. Ontginningsbos valt buiten beschouwing, maar indien een (voormalig) (jacht)bos veel lanen en slingerpadjes kent of kende, is dit wel meegenomen als gedecoreerd bos. Het gebied binnen de contour van een Complex Historische Buitenplaats is altijd volledig als park aangeduid, om de selectie van rijkswegen te volgen. Het park is soms buiten deze contour - op basis van de historische situatie - uitgebreid. Verdwenen parken zijn in principe alleen opgenomen indien er delen of elementen van de buitenplaats nog resteren.
Buitenplaatszone 	Dit betreft een gebied waarin de aanwezigheid van buitenplaatsen in belangrijke mate heeft bijgedragen aan de ruimtelijke kwaliteit en samenhang. Deze begrenzing wordt door de provincie vastgesteld en opgenomen in de (herziening van de) Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028.
Watersysteem (bestaand/verdwenen) 	Waterstructuur die leidend is (geweest) voor de situering en oriëntatie van meerdere buitenplaatsen.
Ontsluitingsstructuur (bestaand/verdwenen) 	Wegstructuur die leidend is (geweest) voor de situering en oriëntatie van meerdere buitenplaatsen.

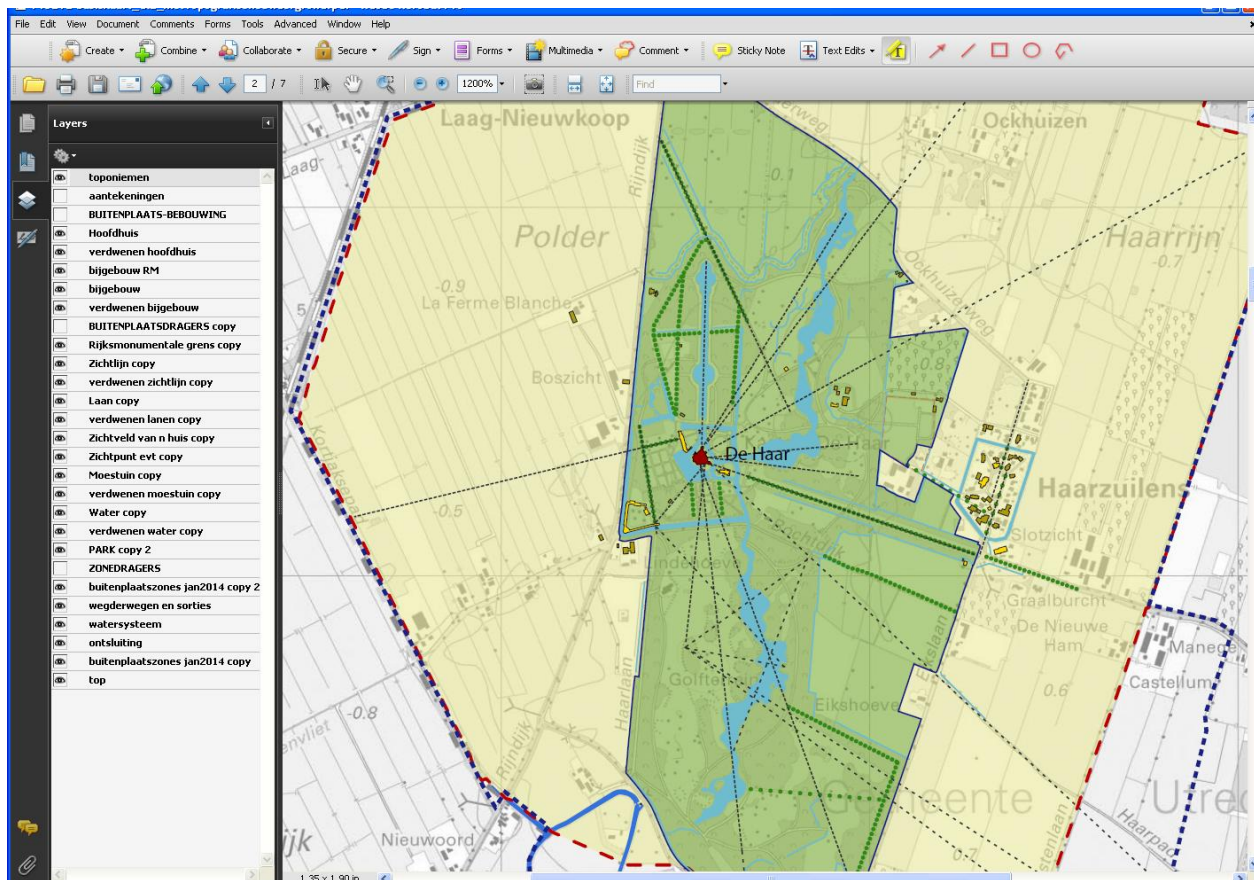
Bronnen

Voor het opstellen is gebruik gemaakt van onder meer de volgende bronnen:

- watwaswaar.nl: historische kaarten
- www.hisgis.nl: kadaster 1832
- www.utrechtsebuitenplaatsen.nl: beschrijvingen
- webkaart.provincie-utrecht.nl: luchtfoto 1950, adresgegevens/kadastrale percelen
- maps.google.nl: recent luchtfoto
- www.buitenplaatsenin nederland.nl: beschrijvingen
- monumentenregister.cultureelerfgoed.nl: beschrijvingen
- Complex Historische Buitenplaatsen, begrenzingen: digitale kaarten van RCE
- MIP-boekjes per gemeente + boek Tastbare Tijd, aangevuld met eventueel beschikbaar onderzoek per buitenplaats
- topografische kaart (ondergrond als TopRaster, waterlopen en bebouwing uit Top10NL)
- Provinciaal CHAT-bestand: zichtvelden, zichtlijnen
- een veldverkenning

Gebruiksaanwijzing kaart

De kaart is opgebouwd uit verschillende lagen, waarbij elke legenda-eenheid kan worden aan- of uitgezet. Het paneel met lagen verschijnt door in Acrobat Reader in de linker menubalk op het icoon 'lagen' te klikken. Met ctrl+ en ctrl- kan worden in- of uitgezoomd.

Wijze van reageren

- Digitaal door aantekeningen te maken in Adobe Acrobat (Reader) (bijvoorbeeld door middel van annotaties (ctrl-6)), bestand als pdf op te slaan en via www.WeTransfer.nl te verzenden naar onderstaand adres;
- Op papier, door kaart(uitsnede) uit te printen en hierop aantekeningen te maken, en vervolgens de kaart te sturen naar onderstaand postadres of in te scannen en te e-mailen.
- Anderzijds, bijvoorbeeld door opmerkingen duidelijk te omschrijven in een e-mail.
- Uw reactie ontvangen wij graag voor 9 september a.s.. Ook indien u geen opmerkingen heeft of deze later volgen, horen wij dat graag.

Reacties naar: buitenplaatsbiotoop@sb4.nl

of per post aan: SB4 Bureau voor Historische Tuinen, Parken en Landschappen
t.a.v. Kees van Dam
Costerweg 1-P
6702 AA Wageningen

Vervolg

Tussen half juli en begin september zal de concept-kaart op de website van de provincie staan (<http://www.provincie-utrecht.nl/buitenplaatsbiotoop>), zodat buitenplaatseigenaren en andere betrokkenen kunnen reageren. Op 9 september wordt een informatieavond gehouden en worden de conceptkaarten besproken en ten slotte de laatste reacties verzameld. Hierna worden de kaarten definitief gemaakt.

Vragen?

Voor inhoudelijke vragen kunt u terecht bij Kees van Dam (SB4, 0317-424167)

Voor overige vragen kunt u zich wenden tot Roland Blijdenstijn (Provincie Utrecht, 030-2583340)